

УДК 633.63.631.531.12

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ МАТОЧНИКІВ ДЛЯ ПЕРЕСАДКИ

БАЛАН В.М.,
доктор
сільськогосподарських
наук
МЕЛЬНИК Д.С.,
аспірант ІЦБ

Наведено результати досліджень про вплив норм висіву й способів сівби на вихід маточників за пересадним способом вирощування насіння цукрових буряків.

Вступ. Технологія вирощування маточників для пересадки подібна до технології безвисадкового способу. Проте тут є свої особливості, а саме: технологія має бути спрямована на отримання перед зимівлею не менше 300 тис/га рослин певного розміру. Кращими вважаються коренеплоди з ді-

метром головки 2,5-3,5 см масою 20-30 г [3, 4, 5]. Для отримання кількості рослин, придатних для пересадки, практикують, як правило стрічкові та вузькорядні посіви [1].

У 90-х роках у Криму вивчали вплив різних способів сівби та норми висіву насіння на вихід маточників. Найбільший вихід отримано за вузькорядної сівби (міжряддя - 22,5 см) та стрічкової (50+20 см) із нормою висіву насіння 25-30 шт/м. При цьому маса коренеплоду становила відповідно 13,2 і 17,5 г.

При сівбі із шириною міжряддя 45 см і нормі висіву насіння 20-25 шт/м густота рослин перед зимівлею становила 347 тис/га, а вихід маточників, придатних для пересадки, становив понад 300 тис/га із середньою масою 27 г [1].

Для широкого впровадження пересадного способу необхідні технології, які б забезпечили високий вихід рівномірно розвинених маточників.

Співвідношення площі посіву до площі пересадки повинно бути в межах 8-10, маса маточників - в межах 20-50 г. У зв'язку з цим, завданням наших досліджень було визначити вплив різних норм висіву насіння та способів сівби на кількісний і якісний склад маточників.

Матеріали й методика. Упродовж 2003-2008 рр. у ТОВ "Таврія-Насіння" Советського району АРК вивчали вплив норм висіву насіння 25-30 і 20-25 шт/м при звичайній літній сівбі та 25-30 і 12-15 шт/м при весняній підпокривній. Коefіцієнт виходу маточників (КВМ) розраховували з норми пересадки 3-4 коренеплоди на довжину рядка при ширині міжряддя в обох компонентів - 70 см. Гібрид - Український ЧС 70.

Результати досліджень. Дослідження показали, що зменшення норми висіву насіння в умовах літньої чистої сівби з 25-30 до 20-25 шт/м призво-

Показник	Норма висіву насіння, шт/м		НІР ₀₅
	25-30(контроль)	20-25	
Густота (тис/га) повні сходи	394/409*	356/363	-
- " - перед зимівлею	363/374	337/341	-
- " - після перезимівлі	317/319	293/297	-
Збереженість у зимовий період	86/85	85/85	7
Вихід маточників після перезимівлі (тис/га)	298/288	277/278	10
в т.ч. масою 5-10 г	80/81	76/78	-
- " - 11-20 г	97/98	92/91	-
- " - 21-50 г	112/108	116/113	-
Середня маса маточників, г	28,3/28,0	30,0/29,2	-
КВМ**	6,4/6,2	6,0/6,0	-

Таблиця 1. Вплив норми висіву насіння на вихід маточників (2003-2006 рр.)

* - чисельник - ЧСК, знаменник - ЗП

** - КВМ із розрахунку їх посадки 46,2 тис/га (3,3 шт/м)

Показник	Літня чиста сівба з нормою висіву насіння 25-30 шт/м	Весняна сівба під покрив вівса		НІР ₀₅
		норма висіву насіння, шт/м		
		25-30	12-15	
Густота (тис/га): повні сходи	418/429*	550/563	242/253	
перед зимівлею	374/387	528/537	231/242	
після перезимівлі	350/359	517/519	220/42	
Збереженість у зимовий період, %	94/93	98/97	100/100	6
Вихід маточників після перезимівлі, тис/га	277/285	403/409	191/206	12
в т.ч. масою 5-10 г	122/126	40/41	8/10	-
11-20 г	114/117	211/214	85/93	-
21-50 г	49/42	152/153	97/103	-
Середня маса маточників, г	15,7/15,5	36,8/36,2	42,6/42,1	-
КВМ	6,0/6,2	8,7/8,8	4,2/4,5	-

Таблиця 2. Вплив способів сівби й норми висіву насіння на вихід маточників (2004-2008 рр.)

* - чисельник - ЧСК, знаменник - ЗП.

дило до зменшення густоти перед зимівлею в середньому за три роки на 26-33 тис/га. За практично однакового зберігання рослин у зимовий період (85-86%) вихід маточників при сівбі з нормою висіву насіння 20-25 шт/м був на 10-11 тис/га меншим, ніж за норми висіву 25-30 шт/м (табл. 1).

Аналіз фракційного складу маточників після перезимівлі показав, що за норми висіву насіння 25-30 шт/м, маточників масою 5-10 г було 80/81 тис/га (чисельник - чоловічостерильний компонент - ЧСК, знаменник - запилювач - ЗП), масою 21-50 - 112/108 тис/га, за норми висіву 20-25 шт/м - відповідно 76/78 і 116/113 тис/га, а середня маса коренеплоду становила в першому випадку 28,3/28,0 г, в другому 30,0/29,2 г.

При густоті посадки 3-4 коренеплоди на довжину рядка й ширину міжряддя обох компонентів 70 см КВМ (відношення площі посіву до площі пересадки) за ширини висіву насіння 25-30 шт/м у середньому за чотири роки становив 6,4/6,2, 20-25 шт/м - 6,0/6,0.

У 2004/05 році за збереженості в зимовий період 97% КВМ становив за норми висіву 25-30 шт/м - 7,0, в 2004/05 р. (збереженість - 99%) - 7,5; в 2005/06 р. (збереженість - 56%) - 4,4; в 2006/07 р. (збереженість - 90%) - 6,2; за норми висіву 20-25 шт/м - відповідно 6,8; 6,9; 4,3 і 6,1.

За весняної сівби під покрив вівса із шириною міжряддя 45 см і нормою висіву насіння основної культури 25-30 шт/м густота рослин як у період повних сходів, так і перед зимівлею була значно вищою порівняно з літньою чистою сівбою (табл.2). За збереженості рослин у зимовий період в середньому за чотири роки - 98/97% вихід маточників після перезимівлі становив 403/409 тис/га, при літній чистій сівбі - відповідно 94/93% і 277/285 тис/га. Це пояснюється тим, що завдяки весняній підпокривній сівбі підвищується польо-

ва схожість насіння на 11-13% (завдяки достатній кількості вологи в ґрунті в цей період та алелопатичній дії кореневих виділень вівса), поліпшується мікроклімат поля в зимовий період (завдяки залишеній стерні покривної культури), що підвищує збереженість рослин у зимовий період [2].

Аналіз фракційного складу коренеплодів показав: при цьому значно зменшується кількість коренеплодів масою 5-10 г і збільшується - масою 21-50 г (див.табл.2). Середня маса маточників завдяки підпокривній сівбі становила 42,6/42,1 г, за літньої чистої - 15,7/15,5 г, а КВМ - відповідно 8,7/8,8 і 6,0/6,2.

При зменшенні норми висіву базисного насіння завдяки підпокривній сівбі в два рази вихід маточників після перезимівлі в середньому за чотири роки становив 191/206 тис/га, що на 30/28% менше, ніж за літньої чистої сівби, але норми висіву базисного насіння 25-30 шт/м.

При густоті посадки 3-4 коренеплоди на довжину рядка КВМ становить 4,2/4,5. Враховуючи, що середня маса маточників у цьому варіанті становить 42,6/42/2 г, їх доцільно висаджувати з розрахунку 2-3 коренеплоди на довжину рядка. Тоді КВМ становитиме 5,2/5,7.

Висновки. 1. Регулюючими факторами виходу маточників для пересадки є норма висіву базисного насіння та способи сівби.

2. Для отримання не менше 280-290 тис/га маточників із середньою масою 20-25 г сівбу слід проводити із шириною міжряддя 45 см і нормою висіву базисного насіння 25-30 шт/м.

3. Більш ефективною є весняна сівба під покрив іншої сільськогосподарської культури. За сівби під покрив вівса вихід маточників збільшується на 43-45%, а середня маса коренеплоду - в 2,3 рази порівняно з літньою чистою сівбою.

Бібліографія

1. Балан В.Н. Биология и агротехника безвысодочных семенников корнеплодных культур в орошаемых условиях юга Украины/ В.Н.Балан, А.Е.Тарабрин, А.В.Корнейчук. - К.: Нора-принт, 2001. - 350 С.
2. Балан В.М. Підпокривна сівба за безвисадкового способу вирощування насіння цукрових буряків / В.М.Балан, О.М.Клещевніков. - К.: ІЦБ УААН, 2005. - В.8. - С.288-296.
3. Жарков Ю.В. Научные основы интенсификации размножения семян сахарной свеклы: автореф. дис. д-ра с.-х.наук: спец.06.01.05 "селекция и семеноводство" / Ю.В.-Жарков. - М., 1996. - 32 с.
4. Ковнєв І.І. Пересадний спосіб вирощування насіння цукрових буряків. / І.І.Ковнєв // Цукрові буряки. - 2002. - № 6, - С.12.
5. Тарабрин А.Е. Агробиологические основы выращивания семян сахарной свеклы безвысодочным способом в орошаемых условиях Крыма: автореф. дис. д-ра с.-х.наук. спец.06.01.05 "селекция и семеноводство"/ А.Е.Тарабрин. - Рамонь, 2002. - 40 С.

Аннотация

Приведены результаты исследований о влиянии нормы посева и способов сева на выход маточников при пересадном способе выращивания семян сахарной свеклы.

Annotation

The article presents the results of studies on the influence of sowing rate and method of sowing on yield of stockings used for transplanting method of sugar beet seed production.

У КАБІНЕТІ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПІЛЬГИ НА ДИЗПАЛИВО Й МІНДОБРИВА ДЛЯ ВЕСНЯНО- ПОЛЬОВИХ РОБІТ У 2009 РОЦІ

Коли верстася номер, із печерських пагорбів Києва надійшла хороша новина, яку давно чекали селяни: КМ України надав селу державну підтримку для проведення щогорічних весняно-польових робіт. З метою забезпечення в умовах фінансової кризи сільськогосподарських товаровиробників дизельним паливом і мінеральними добривами для проведення весняно-польових робіт у 2009 році постановою від 18 лютого 2009 р. N 152 дозволено Аграрному фонду здійснити закупівлю за рахунок коштів спеціального фонду держбюджету на організованому аграрному ринку у вітчизняних виробників з урахуванням сум податку на додану вартість на умовах поставки «склад виробника»:

- **дизельного палива в обсязі 150 тис. тонн за ціною 1 тонни не вище 4 200 гривень;**

- **аміачної селітри, фасованої в мішки, в обсязі 200 тис. тонн за ціною 1 тонни не вище 2100 гривень.**

Затверджено й Порядок та механізм закупівлі й реалізації дизпалива й міндобрив. Одержуватимуть їх сільгосптоваровиробники на умовах попередньої оплати за вищезазначеними цінами. Розподіл обсягів дизпалива і міндобрив Аграрний фонд за погодженням з Мінагрополітики здійснюватиме між своїми регіональними відділеннями пропорційно площі ріллі у відповідному регіоні станом на 1 січня 2009 року, а також на підставі замовлень сільгосптоваровиробників. Закуповуватиметься ця продукція на Агробіржі в межах обсягів та за цінами, встановленими постановою КМ України.

Поставлятиметься продукція сільгосптоваровиробникам відповідно до укладеного ними з Аграрним фондом договору купівлі-продажу на умовах поставки «склад виробника», що передбачається у біржових контрактах, укладених між Аграрним фондом та підприємствами-постачальниками. Інформацію про хід закупівлі та реалізації дизпалива й міндобрив Аграрний фонд має подавати щотижня до Мінагрополітики.

Інф. "Цукрових буряків"